

HENCZI LAJOS

A szakképzés és felnőttképzés átalakulásának főbb jellemzői – alulnézetből is

Avagy: ne bonyolítsd, ami egyszerű, s egyszerűsítsd, ami bonyolult

KÖZELÍTÉSEK

1. AZ ÚJ RENDSZER A SZOCIÁLIS ÉLETKÉPESSÉG TÜKRÉBEN

Keveset kell azt bizonygatni, hogy a szociális életképesség mind az egyén, mind a társadalom, mind a gazdaság szempontjából létfontosságú. Ennek a szociális életképességnek az alapját a munkavégzési és tanulási kompetenciák együttese teremti meg. *„Ezek a kompetenciák teszik egyrészt motiválttá, másrészt képessé az egyént az aktivitásra, tevékenységre, folyamatos önképzésre, s ezen keresztül sikeres életvezetésre, vagyis biztosítják szociális életképességét”* – írja Dr. Bábosik István a szerző könyvéhez¹ írott előszavában.

A szakképzés és felnőttképzés irányítói jól ismerték fel, hogy mindkét kompetenciaegyüttesben egyre nagyobb deficit keletkezik. A pályakezdőként vagy tapasztaltan, esetleg reintegrációs szándékkal munkaerőpiacra lépőket mind jobban visszaveti, hogy szegényes, a munkaerőpiaci elvárásoknak nem megfelelő kompetenciákkal bírnak, amit csak komplex hatásszervezéssel lehet fejleszteni, immáron nem toldozva-foldozva, hanem a képzési rendszert revolúciós módon átszervezve és működtetve.

1.1. A kompetenciaszükséglet radikális megváltozása

A Kormány a SZAKKÉPZÉS 4.0 elnevezésű – revolúciósnak tekinthető – stratégiáját éppen két éve alkotta meg, s tette mindenki számára hozzáférhetővé. Benne azt a nagyon ígéretes kijelentést, hogy *„biztosítja a megvalósításhoz szükséges forrásokat”*, amelyre igen nagy szükség is van, mert a szakképzés infrastruktúrája és felszereltsége az elmúlt évben elindított fejlesztési programok ellenére nagyrészt leromlott, nem jelent valós alternatívát a pályaválasztó diákok számára. (Vessünk csak egy pillantást szakképző intézményeink küllemére és környezetére, amely inkább menekülésre, mind maradásra készíti az arra járókat!)

Nem is beszélve a magára hagyott felnőttképzési infrastruktúráról, amelyet a privatizációból még megmaradt és az elvtelve megjelenő privát tőke tud – úgy-ahogy – életben tartani. Most viszont joggal aggódhatnak a felnőttképzésbe befektetők, hogy mi lesz a befektetésük megtérülésével? Hosszan lehetne sorolni azokat a felnőttképzőket (pl. Mátrix Oktatási Központ, SZTÁV Felnőttképző

¹ Henczi Lajos (2011): *Tudásmaraton*. Nemzeti Tankönyvkiadó Zrt.

zRt., SZÁM-PONT Számítástechnikai Szolgáltató és Oktató Központ, Perfekt Zrt., Eszkimó Zrt., PENTA UNIÓ Oktatási Centrum vagy Emberképzés Kft.), akik sok tíz- és százmilliót fektettek be privát erőforrásaikból a felnőttképzés keretében folyó – OKJ szerinti – szakképzés korszerű tárgyi feltételeinek megteremtésébe az utóbbi évtizedben, mérték- és mintaadó képzési kultúrát és sok esetben országos hálózatot kialakítva, akik előtt – a szakmák iskolai rendszerbe való átkerülésével – bezáródott az érdemi szakképzésben való részvétel. Az anyagi veszteségen túlmenően a főbb szereplők úgy látják, hogy a szakképzési rendszer változásának okán – az eszközállományon túlmenően – odavész a több évtized alatt kialakult felnőttképzési/andragógiai kultúra is, ami az iskolai rendszerben nem rekonstruálható, pedig a gyorsan változó munkaerőpiaci igények miatt nagy szükség lenne további működtetésére. Az európai trendek is arra figyelmeztetnek, hogy növelnie kell a készségekbe/képességekbe való beruházást, és az egész életen át tartó tanulást valósággá kell tenni, ami szükségessé teszi a munkaerőbe történő állami és magánberuházások mozgósítását. Több európai országban már az is előtérbe került, hogy az egész életen át tartó tanulás állampolgári (új emberi) jog legyen, azaz meg kell adni minden állampolgárnak az alkotmányos jogot és lehetőséget, hogy az életkor bármely szakaszában hozzáférjen a felnőttkori oktatáshoz, képzéshez. Erősíti ennek igényét az a szerencsés társadalmi trend, hogy az emberek – sok tényező együttes hatásának köszönhetően – egyre hosszabb ideig élnek, így kitolódik az életkor, beleértve az aktív életkor felső határát is. Ebből az is következik, hogy az iskolai rendszerben töltött évek aránya egyre kisebb mértékű lesz az életkoron belül, s nagyobb hangsúlyt

kap az iskolarendszeren kívüli felnőttkori tanulás/felnőttképzés, amely alkalmassá teheti az egyént a gazdasági és társadalmi változásokhoz való rugalmas alkalmazkodásra. A felnőtt munkavállaló munkavégzési kompetenciáinak élettartama – a korábbi, generációkat átívelő élettartamhoz képest – a felgyorsult modernizációnak köszönhetően néhány évtizedre, több foglalkozásban pedig néhány évre rövidült le. Ezért a tanulásról, oktatásról és képzésről való – egyéni és társadalmi – gondolkodásban és gondoskodásban, a koncepciók és intézkedések kialakításában, a szakpolitikában, a jogszabályalkotásban nem csak a felnőttkor előtti iskolai, hanem a felnőttkorban végbemenő, iskolán túli tanúlással is komolyan, megnövekedett súlyának megfelelően számolni kell, különös tekintettel az erőforrások, ezen belül is az állami és munkahelyi finanszírozás megnövelésére. Amikor tehát az oktatás rendszerét vizsgáljuk, akkor arra úgy kell(ene) tekinteni, hogy két egyenrangú alrendszerből áll: az (1) iskolai, illetve az (2) iskolarendszeren kívüli/túli, azaz felnőttkori tanulást biztosító szektorból.

Helyesen látták a stratégia kidolgozói, hogy a magyar gazdaság versenyképességének egyik kulcsa a „*minőségi szakemberképzés*”. Ebből is kiemelendő a munkavégzéshez és a tanulásához szükséges kompetenciakészlet radikális megváltozása. Talán senkinek nem kell bizonygatni, hogy a modern munkavállalói kompetenciarepertoárban olyan szakmai és személyiségbeli sajátosságok (problémamegoldás, kreativitás, együttműködés, érzelmi intelligencia stb.) jelentek meg és értékelődnek fel, illetve rendeződnek újfajta foglalkozásokba és munkakörökbe, amelyek nélkül sem a termelésbe, sem a szolgáltatásba nem lehet hatékony bekapcsolódni és azokban részt venni.

1.2. A termelékenység növelésének a képzés az elsődleges forrása

Márpedig gazdaságunk egyik legfőbb gyengesége az alacsony hatékonyság, azaz az egy munkavállalóra jutó előállított hozzáadott érték. Ha nem jut elég erőforrás a munkavállalói kompetenciakészlet modernizálására, akkor belépünk a működés ördögi körébe, amely egy lefelé mutató, még kisebb hozzáadott értéket és összteljesítményt eredményező spirált hoz létre.

Tanulásgként, s nem szorosan ide tartozóként emlitem, de talán követhető is lenne a Singapore Airlines (SIA) példája. Ez a szervezet nagy hangsúlyt helyez a képzésre, s a vállalati kultúrában bevezette 40-30-30-as szabályt. Az emberekkel, folyamatokkal és termékekkel szembeni holisztikus megközelítésben az erőforrások 40%-át a személyzet továbbképzésére és motiválására, 30%-át a folyamatok és eljárások felülvizsgálatára, a fennmaradó 30%-ot pedig új termékek, szolgáltatási ötletek létrehozására fordítja.

Igen, ránk is ránk férne, hogy az erőforrások felhasználáskor a sor elejére kerüljenek a szakképzés mindennapi hősei, az iskolai és vállalati oktatók, akiket meg kellene támogatni – jó adag – hálózati konstruktív tanulásra alkalmas eszközzel és a használatukhoz szükséges kompetenciakészlettel. A szakmai tantárgyakat oktatók közül kevesen vesznek részt továbbképzéseken, így a tudásuk nem képes megfelelően követni a technológiai fejlődést. Magas a pályaelhagyó oktatók száma a gazdaság által kínált nagyobb jövedelem miatt. A következő időszakban bekövetkező nyugdíjba vonulási hullám miatt pedig még kritikusabbá válhat a helyzet.

1.3. Céltételezés az utolsó pillanatban

Joggal állapítható meg (ami már meg is történt), hogy a munkaerő hatékonyságának javítása a „kompetencia-tulajdon” – az egyének kompetenciakészlete – átalakítását és megújítását feltételezi, amely új szakképzésért és felnőttképzésért kiált.

Meghallván a hangokat, a stratégiák, a szakpolitika irányítói hozzá is láttak a szakképzés és felnőttképzés rendszerének átalakításához. Az Innovációs és Technológiai Minisztérium (ITM) javaslatára a Kormány a „*Szakképzés 4.0 – a szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú szakpolitikai stratégiája, a szakképzési rendszer válasza a negyedik ipari forradalom kihívásaira*” című [1168/2019. (III. 28.) számú] határozatban foglalta össze a szakképzés és felnőttképzés rendszerszintű megújítását és továbbfejlesztését.

A Kormány deklarálta azon törekvését, hogy minden magyar fiatal úgy kerüljön ki az iskolarendszerből, hogy az alapkompenciákon túl rendelkezik olyan, szakmai és személyes kompetenciákkal, amelyek megalapozzák a gazdaság által igényelt képzettség elsajátítását és az egész életen át tartó tanulást.

Meg kell állapítani, hogy a Kormány céltételezése nagyon alapos és szakszerű, mivel helyesen mutat rá – a szociális életképesség szempontjából kulcskompetenciának számító – munkavégzéssel, valamint a tanulással (az egész életen át tartó tanulással) kapcsolatos mindkét kompetencia-együttesre. Azt viszont már a neveléstudós *Dr. Bábosik Istvánnal* együtt (*Bábosik, 2007*) a szerző teszi hozzá, hogyha kompetenciafejlesztésről beszélünk, akkor mindkét kompetencia-együttesnek két funkcionális részhalmozára

kell fókuszálni: a motivációs (regulatív) kompetenciákra, valamint a szervező-végrehajtó kompetenciákra.

A motivációs kompetenciák (attitűdök) azt az ösztönző tényezőt alkotják, amely a tevékenység – esetünkben a munka és tanulás – folytatására való törekvést, a tevékenység személyiségbeli motivációs bázisát biztosítja, a szervező-végrehajtó kompetenciák (ismeretek, jártasságok, készségek, képességek) pedig a tevékenység eredményes végzésére, folytatására tesznek képessé. Amennyiben a két kompetenciacsoport bármelyike hiányzik vagy deficitese, az egyén nem képes teljes értékű tevékenységre.

A gyakorlatban ez úgy mutatkozik meg, hogy ha a motivációs kompetenciák deficitesek, de a szervező-végrehajtó kompetenciák megfelelő fejlettségűek, akkor az egyén ugyan képes a tevékenység elvégzésére, de nem törekszik erre, mivel a motivációs bázis hiányzik, így a tevékenysége leáll, vagy el sem kezdődik. A fordított esetben, ha a motivációs kompetenciák fejlettek és a szervező-végrehajtó kompetenciák kialakulatlanok, akkor az egyén próbálkozik a végrehajtással, a tevékenységgel, azonban azt nem lesz képes elfogadható minőségben, színvonalon vagy eredményesen produkálni. Abban bízunk, hogy a szakpolitika irányítói is így látják, s nem csak az egyik vagy másik, hanem mindkét kompetenciacsoport fejlesztését szem előtt tartják.

Mivel az Ipar 4.0 időszakában új munkakörök és foglalkozások jönnek létre, így természetesen a kimeneti követelményekbe ágyazott mindkét kompetenciaegyüttes tartalmának is folyamatosan meg kell újulnia.

A Kormány megítélése szerint ez csak úgy valósítható meg, ha olyan – elméleti és gyakorlati – oktatók tanítanak

a szakképzésben, akik ismerik a szakterületük legfrissebb technológiáit is.

A céltételezést követő intézkedések között meg kell említeni, hogy 2019-ben új szakképzési törvényt született, és 2020-ban a felnőttképzési törvényt is megreformálták, melynek eredményét nyugodtan nevezhetjük új felnőttképzési törvénynek, hiszen a korábbtól alapvetően eltérő filozófiai lábakon áll, s szakított a „második szakképzési törvény” jellegével.

2. AZ ÚJ KÉPZÉSI SZERKEZET

Az új képzési szerkezet egyik ágát tehát a *szakmai oktatásban* elsajátítható *szakmák*, a másik ágát pedig a *szakmai képzés* keretében megszerezhető *szakképesítések* alkotják

A korábbi Országos Képzési Jegyzék (OKJ) helyébe a szakmajegyzék lép, amelyben szereplő 175 szakma bármelyike kizárólag szakképző intézményben, szakmai oktatás keretében lesz elsajátítható. 2020 szeptemberétől már csak ezek közül választhatnak a tanulók. (A 175 valójában jóval többet jelent, mert sok szakma több szakirányt is tartalmaz – a példa kedvéért a *Közlekedésüzemvitel-ellátó technikus* négyet: vasúti, hajózási, közúti és légi szakirányt).

Az új képzési rendszer:

- a szakmához (részszakmához) képzési és kimeneti követelményt (KKK) és programtervet (PTT),
- a szakképesítéshez programkövetelményt (PK) rendel.

Az alábbiakban ezeknek a dokumentumoknak a bemutatására támaszkodva ismertetjük a képzések rendszerét.

2.1. Főbb tartalmi dokumentumok

Az új szakképzési rendszer egyik fő pillérének tekinthető KKK – amely átveszi a szakmai és vizsgakövetelmény (SzVK) helyét –, azokat a részletes követelményeket állapítja meg, amelyek alapján a szakképzés és a szakmai vizsgáztatás folyhat. Kidolgozásuk 2020 első felében történt a sebtében felkészített szakértők bevonásával, rendkívül szoros határidők betartása mellett. Abban lehetett bízni, hogy – a képzési célt megfogalmazó – KKK-k megalkotása után következik ugyanazon alkotói kör tollából a PTT-k elkészítése. De döntően nem így történt, még az is előfordult, hogy a PTT előbb elkészült, mint a KKK, így aztán a szinergiát szinte lehetetlen volt a két fontos pillérnek számító dokumentum között megteremteni.

A disszonancia főleg abban mérhető le, hogy a KKK-k készítői – megfelelően az új kor szellemének – igyekeztek *projektalapú* szemléletet érvényesítve olyan kimeneti követelményeket megalkotni, amelyre majd építeni lehet az egyes szakmák projektalapú képzési programjait és a vizsgáztatást. Viszont a PTT *tantárgyalapúra* sikeredett, amely – bárki beletekintve láthatja – nagyon katonás rendben felsorolja a tanulási területekhez rendelt tantárgyak és témakörök óraszámát, évfolyamonkénti bontásban. (Azt viszont csak nagyon kevesen tudják, hogy miközben a szakirányú oktatásban a tantárgyakra meghatározott időkeret és tartalom kötelező érvényű, addig a témakörökre kialakított óraszám, valamint a tantárgyak és témakörök óraszámának évfolyamonkénti megoszlása és sorrendje – a szakmai vizsga követelményeire tekintettel – csak ajánlás!)

Mindezek után fájhat a feje a képzési programok készítőinek, hogy melyik

képzésszervezési modell alkalmazását preferálják: a projekt módszert, vagy maradjon a jól megszokott tantárgyalapú képzésszervezés. (Persze sok kétségünk ne legyen, hogy melyik modell kerülhet ki győztesen ebből a párharcból, pláne, ha hozzátesszük, hogy a PTT alkalmazása – a cikk írásának időpontjában – kötelező! De a szerző ennek ellenére optimista, és azt reméli, hogy a jogalkotó mielőbb átvágja ezt a gordiuszi csomót, és az intézmények számára – az összesített óraszámot leszámítva – feloldja a kötelező jellegét, s így csak ajánlásként funkcionál majd a PTT! Így rendeződhet a KKK és PTT viszonya, amelyben a PTT-nek a KKK-hoz viszonyítottan csak másodlagos (alárendelt) szerepet indokolt adni. Ez a megoldás elősegíthetné azt is, hogy a szakképző iskolák rugalmas, a helyi gazdasági környezet igényeihez jobban igazodó szakmai programot hozzanak létre!

2.2. Szakmai oktatás

Az iskolai rendszerben – a szakmajegyzéken szereplő szakmák elsajátítására irányuló – szakmai oktatás folyik, amely általában elismert középfokú végzettséget és szakképzettséget ad.

A képzési és kimeneti követelmények alapján folyó szakmai oktatás magában foglalja

- az ágazati alapoktatást, amelynek kizárólagos szereplői a szakképző intézmények (szakképző iskola, illetve technikum) és
- a szakirányú oktatást, amelyet a duális szervezetek (pl. vállalatok, Felnőttképzők) végeznek (azok esetleges hiánya esetén az iskola látja el ezt az oktatási feladatot is) (*1. ábra*).

1. ÁBRA

A szakmai oktatás felépítése

FORRÁS: saját szerkesztés

Az ágazati alapoktatás a szakképzés új **rendszerleme**, amelyre kizárólag a szakképző intézményben kerülhet sor. Az ágazati alapoktatás keretében a tanuló, illetve a képzésben részt vevő személy a szakképzés első részében az adott ágazat közös szakmai tartalmait tanulja. Komoly ígéret van arra, hogy az ágazati alapoktatással megvalósul az azonos ágazatba tartozó szakmák megszerzésére irányuló szakmai oktatások közötti rugalmas átjárhatóság, beleértve a technikum és a szakképző iskola közötti átjárást is.

Az ágazati alapoktatást ágazati alapvizsga zárja, technikumban a 10., szakképző iskolában a 9. évfolyam végén. A tanuló sikeres vizsga esetén jogosult lesz belépni a duális képzésbe. (Az ágazati alapvizsga eredménye a szakmai vizsga eredményébe beszámít. Ez azt jelenti, hogy ha valaki egy szakma megszerzését követően az adott ágazathoz tartozó további szakmát kíván szerezni, az ágazati alapvizsgát nem kell megismételnie.)

2.3. A szakképző intézmény típusai

Az új iskolai rendszerű szakmai képzésben két iskolatípus van:

- az 5 vagy 6 éves, érettségire és szakmai vizsgára felkészítő **technikum**
- a 3 éves, szakmára felkészítő **szakképző iskola**.

Reményeink szerint – úgy, mint egykor – a technikum a minőségi szakmai oktatás helyszíne lesz, s kapkodnak majd a vállalatok az itt végzett „kismérnökökért”. (Jó néhány évtizeddel ezelőtt a szerző maga is egy – akkor még négyéves képzésre megkomponált – gépipari technikumban végzett, ahonnan egy fő kivételével mindenki az iparban helyezkedett el.)

A szakképző iskola továbbra is hároméves lesz. A 9. osztályt követő két évben duális képzés formájában vállalatoknál, vállalkozóknál tudják a tanulók elsajátítani a szakmai ismereteket. A tanulmányok végén – szakmai vizsgát téve – szakmát szereznek. A szakképző iskolában a szakmai

vizsga után további két év alatt érettségire való felkészítésben vehet részt a tanuló.

Azok a felnőttek, akik szakmát szeretnének tanulni, kétéves szakképző iskolai vagy technikai képzésekre jelentkezhetnek, a 25. életév alatt akár nappali rendszerben is.

2.4. Iskola vagy duális képző

Az új képzési rendszerben, a technikumban és a szakképző iskolában is meghatározó a duális képzés.

A tanuló, illetve a képzésben részt vevő személy a szakirányú oktatásban a szakképző intézményben, **vagy** – szakképzési munkaszerződéssel – a duális képzőhelyen vehet részt. Az utóbbi esetben az eredeti jogviszonya mellett szakképzési munkaviszony jön létre a tanuló, illetve a képzésben részt vevő személy és a duális képzőhely között. (Aki önhibáján kívül nem tud részt venni duális képzésben, az szakképzési ösztöndíjat kap.)

A „**vagy**” azonban komoly gondot okoz, mert szinte két kézen megszámolható azon gazdálkodó szervezetek száma, akik duális képzőként fel merik vállalni a teljes idejű duális képzést, azaz a szakmai vizsgára való önálló, kizárólag saját erőforrásaikra támaszkodó felkészítést. Egyértelműen látható, hogy a szakirányú oktatás is csak az iskolával kooperációban szervezhető meg. A „tanulószerződéses világban” is volt erre lehetőség, és most is szükség lesz erre, mert az iskola és a duális képző együttesen tudja csak azokat a szakmai, személyi és tárgyi feltételeket biztosítani, amelyek a szakmai vizsgára való felkészítéshez szükségesek.

Pillanatnyilag arra a kérdésre is csak rezignált válaszok vannak, hogy mi lesz azokkal a tanulókkal, akik nem tudnak/nem akarnak duális képzésben részt venni,

miközben a szakirányú oktatásban való részvétel kötelező.

Persze az is előfordulhat, hogy a tanuló által kiszemelt cég ajtót mutat a tanulóknak, mivel a duális képzőhely a szakképzési munkaszerződés megkötését megelőzően a tanulók, illetve a képzésben részt vevő személyek számára – jogszabályban foglalt rendelkezések megtartásával – kiválasztási eljárást folytathat le. Szakképzési munkaszerződést azzal a tanulóval, illetve a képzésben részt vevő személlyel köt majd a gazdálkodó szervezet, aki a szakmára előírt egészségügyi feltételeknek és pályaalakmassági követelményeknek való megfelelésen túlmenően a cég számára is potenciális lehetőséget hordoz.

Nyilván életbe lép az iskola ellátási kötelezettsége, de előfordulhatnak szélsőséges helyzetek, amikor csak egy-két tanuló választja majd az iskola falai közt folyó szakirányú oktatást.

Tanulót ugyanis duális képzésben való részvételre nem lehet kötelezni!

Tudható, hogy szakképző intézményben a szakirányú oktatás akkor teljesíthető, ha a tanuló, illetve a képzésben részt vevő személy duális képzőhelyen való részvétele a szakirányú oktatásban a gazdasági kamarára közreműködése mellett sem biztosítható. Ha a szakmai oktatás célját szolgálja, a szakirányú oktatás teljesíthető külföldön is, amelynek időtartama nem haladhatja meg a szakirányú oktatás időtartamának egynegyedét.

2.5. Keresni kell a kooperációs formákat!

Erőforrások hiányában nagy bajba kerülhet az iskola, ha lesznek olyan tanulóik, akik nem kapcsolódnak be a duális képzésbe. Az iskolának – a Ptk. szerint – van ugyan lehetőségge megállapodást kötni a gazdálkodó

szervezettel (de akár más iskolával is), melynek keretében az intézmény (saját költségvetése terhére) „bérbe vehet” külső, például gyakorlati oktatásra szolgáló kapacitásokat, amelyek „kihelyezett iskolai tanműhelyként” is funkcionálhatnak. Az oktatás feletti felelősség ilyen esetben 100%-ban a bérbe vevő iskolát terheli, és neki kell a bérbe vett erőforrások költségeit is finanszíroznia. Ilyenkor viszont a képzés tartalmába (pl. a képzési programba) nincs érdemi beleszólási lehetősége a külső erőforrásokat nyújtó gazdálkodó szervezetnek, illetve más intézménynek, mivel az iskola teljeskörűen felel az oktatás minden tartalmi és formai eleméért! Az oktatásért viselt teljes körű (100%-os) felelősségből fakadóan a külső együttműködő partnernek nem is kell képzési programot készítenie, hisz a vonatkozó jogszabályok ezt a formációt nem tekintik duális képzésnek.

Az ilyen, s ehhez hasonló együttműködések sajnos az új rendszer egyelőre nem pártolja, és nem is folyhat szakképzési munkaszerződés alapján sem, mivel szakképzési munkaszerződés csak a szakirányú oktatás egészére kiterjedő határozott időtartamra köthető.

3. FŐBB SZERVEZÉSI KERETEK

3.1. Szakképzési munkaszerződés „holtomiglan, holtodiglan”

A szakképzési munkaszerződés jó lehet a tanulónak, mert a szakirányú oktatás teljes időszakára szól, s akkor is megkapja, ha a lábát lógatja nyáron, a Balaton partján.

A duális képzők (pláne a kkv-k vagy éppen az évekig még nagyon kedvezőtlen helyzetben lévő turizmus-vendéglátás ágazatba tartozó gazdasági szereplők) ennek már nem örülnek annyira, mert egyrészt

(pl. a kereskedelembe) komoly bérfeszültséget okozhat, másrészt arra az időszakra is fizetni kell, amikor a tanuló – pl. iskolai kötelezettség okán – feljűk sem néz, harmadrészt a szakképzési hozzájárulásból lehívható ellentételezés csak azokra a napokra jár, amikor a tanuló a cégnél van.

A „holtomiglan, holtodiglan” filozófia sem szerencsés, mert néha elegendő lenne a határozott idejű szakképzési munkaszerződést – a szakirányú oktatás teljes időtartama helyett – csak pl. az összefüggő szakmai gyakorlat idejére vagy rövidebb (pl. néhány hetes) egybefüggő időszakra megkötni, amire jelenleg nincs lehetőség. Különösen a kevésbé gyakorlatigényes szakmák esetén kellene biztosítani a gyakorlatok tömbösített, külső helyszínen történő megszervezését szerződéses keretek között. Mindezeket túlmenően – a duális képzésben érintett vállalati javaslatokra tekintettel, a nem teljes idős szakképzési munkaszerződés lehetőségének bevezetése mellett – szükség van a szakképzési munkaszerződés további finomhangolására is, különös tekintettel a tanulmányi szünetekre, a munka- és pihenőidőre vonatkozó szabályokra, hogy a jelenleginél jobban igazodjanak a duális partnerek munkaszervezési folyamataihoz.

3.2. Mekkora lehet a létszám?

A duális képzésben részt vevő tanulói létszám alaphelyzetben 12 fő lehet.

A duális képzőhely – a jogszabályokban meghatározott kivételektől eltekintve – tizenkettőnél több tanulóval és képzésben részt vevő személlyel a szakképzési munkaszerződés megkötésének évét megelőző év átlagos statisztikai állományi létszámának legfeljebb húsz százalékáig köthet szakképzési munkaszerződést.

Az ágazati képzőközpont és a tudásközpont tekintetében a megköthető

szakképzési munkaszerződések számát az ágazati képzőközpontban és a tudásközpontban részt vevő jogi személyek által külön-külön megköthető szakképzési munkaszerződések számának összeszámításával kell meghatározni.

A szakképzési munkaszerződéssel rendelkező tanulókat, illetve képzésben részt vevő személyeket az átlagos állományi létszámba nem lehet beleszámítani.

3.3. Saját dolgozó részvétele a duális képzésben

Jó lehetőséget hordoz, hogy egy cég saját dolgozója is részt vehet a duális képzésben, amihez meglehetősen kedvező kondíciókat rendeltek. Ha ez a személy a foglalkoztatásra irányuló jogviszonya mellett vesz részt a képzésben, és ezen jogviszonyában az őt foglalkoztató intézmény tevékenysége kapcsolódik az adott szakma ágazatához, a szakirányú oktatás az őt foglalkoztatónál az általa elkészített képzési program alapján is teljesíthető, tekintet nélkül arra, hogy a foglalkoztató duális képzőhelynek minősül-e. (Nyilván a képzési program elkészítése és a képzéshez kapcsolódó adminisztrációs feladatok ellátása okoz majd egy kis fejtörést!)

A képzési program készítésének kötelezettsége mellett még az a feladat is a foglalkoztatóra hárul, hogy módosítsa a képzésben részt vevő személy munkaszerződését. Elvárás ugyanis, hogy az átdolgozott munkaszerződésbe be kell építeni a szakképzési munkaszerződés tartalmi elemeit is.

Nem lesz könnyű feladat az sem, hogy ilyen esetekben – ha a képzésben részt vevő személy az eredeti munkaköri feladatait is ellátja –, a munkaszerződésben meg kell határozni a munkaköri feladatokra és a szakképzésben való részvételre fordítható munkaidő arányát, és ehhez igazodóan

a képzésben részt vevő személyt megillető munkabér mértékét. (Jobb esetben és nagyvonalú munkaadó esetében a felek úgy is rendelkezhetnek, hogy a képzésben részt vevő személyt szerződéses munkaideje teljes időtartamára továbbra is az eredeti munkabére illeti meg.)

3.4. Mi, mennyi?

A duális képzőhely által szervezett szakirányú oktatás költségei a duális képzőhelyet terhelik.

Szakértői körben nagyfokú egyetértés van abban, hogy *„kreatív és rugalmas, versenyképes szakudással bíró fiatalokat nevelő, vonzó szakképzési rendszer kialakítására van szükség”*. De ki biztosítja ehhez az erőforrásokat? A szakirányú oktatásra kiszemelt vállalatok a duális képzés formájában? Ott az első kérdés, amit feltesznek, hogy: *„Mi, mennyi?”* Ha erre nem sikerül jó („nyereséges”) választ adni, máris el lehet tolni a biciklit! A duális képzésnek „annyi”! Pláne a kis és közepes méretű cégek körében.

A nagy cégeknél, a kirakatba rakott (csak hogy ne érje szó a ház elejét) 20-30 fős „duális” tanuló létszámmal járó néhány milliós deficit még elmegy. De egy fodrász, forgácsoló vagy műanyag termékeket gyártó kisüzemben néhány millió, az már nem semmi! Ott a cégvezetőt (tulajdonost) nem könnyű meggyőzni, hogy neki milyen jó lesz, ha belevágja a fejszéjét egy veszteséggel járó duális képzésbe. Magunk között szólva nem is lehet!

3.5. Milyen lehet a pénzügyi egyenleg?

Elöljáróban jelzem, hogy a duális képzőnek sok „pénzügyi jóra” nem szabad számítania.

Kiadási oldalon a duális képző számára a legnagyobb költségét a szakképzési munkaszerződés alapján kifizetett munkabér jelenti, amelynek havi mértéke – a tanuló, illetve a képzésben részt vevő személy és a duális képzőhely megállapodása alapján – a tárgyév első hónapjának első napján érvényes kötelező legkisebb havi munkabér legalább harvan százaléka, de legfeljebb a tárgyév első hónapjának első napján érvényes kötelező legkisebb havi munkabér összege, amelynek megállapításánál figyelembe kell venni a tanuló, illetve a képzésben részt vevő személy szakmai felkészültségét, tanulmányi eredményeit és az ágazati képzéstanács által az adott szakmára vonatkozó javaslatában meghatározott mértéket.

Ezen felül a tanulók, illetve a képzésben részt vevő személyek tanulmányai idején különféle pénzbeli juttatásokat is kapnak. Megilleti őket az általuk választott szakmához szükséges szakképzettséggel betöltött munkakörben foglalkoztatottak részére biztosított juttatások (pl. munkaruha, kedvezményes étkeztetés, útiköltségtérítés, egyéni védőfelszerelés, cafeteria). A juttatások azonos mértékben illetik meg a tanulókat, illetve a képzésben részt vevő személyeket, mint a foglalkoztatottakat, de legfeljebb a tárgyév első hónapjának első napján érvényes kötelező legkisebb havi munkabér mértékéig kell ezt számukra biztosítani.

Szakértői becslések szerint a munkabér és a hozzá kapcsolódó juttatások egy tanuló bekerülési költségének 50-60%-át tehetik ki. A fennmaradó 40-50%-ot a szakképzési feladatok ellátásához közvetlenül (pl. anyagköltségek, oktatói díjak) és közvetetten (pl. tanműhely fenntartása) kapcsolódó költségtételek alkotják.

Szigorú becslések szerint is – átlagosan – egy tanuló éves „bekerülési költsége” három milliő forintba rúghat.

Bevételi oldalon elsősorban a szakképzési hozzájárulás kötelezettségcsökkentő tételével kalkulálhatnak az érdekeltek, amely a szakirányú oktatás arányosított önköltsége alapján az egy napi mérték és – a szakképző intézményben teljesített oktatási nap kivételével – az adóév munkanapjai számának szorzataként határozható meg.

A bruttó kötelezettség csökkenthető még – a szakképzési munkaszerződésre tekintettel – a jogszabály alapján igénybe vett adókedvezmény húsz százalékaának megfelelő összeggel, ha a tanuló, illetve a képzésben részt vevő személy sikeres szakmai vizsgát tett.

3.6. Hogyan kalkuláljunk?

A „bevételek” (támogatások/költségcsökkentő tételek) dolgában nagyon szigorú protokollt határoztak meg.

A szakmajegyzékben szereplő szakmákra vonatkozó támogatás mértékét úgy kell kiszámolni, hogy:

- a központi költségvetésről szóló törvényben megadott önköltséget meg kell szorozni az Szkr. -ben (Kormányrendelet a szakképzési törvény végrehajtásáról) szereplő súlyszorzókkal,
- az így kapott összegből kell meghatározni az egy napi mértéket, és
- ezt a számot kell megszorozni a munkanapok éves számának a szakképző intézményben éves szinten töltött napok számával csökkentett mennyiségével.

Tehát az önköltség és a súlyszorzó szorzata még nem azonos a támogatással.

Szakértői vélemények szerint a kiadási oldalon 3 millióra becsült mértéket a bevételi oldalon érvényesíthető kötelezettségcsökkentő tételek messze alulmúlják, szakmánként eltérő mértékben.

A duális képzők vigasza/reményése csak az lehet, hogy a munkaszerződéssel rendelkező diákok – a szakmai bizonyítvány megszerzését követően – nagyobb valószínűséggel maradnak a cégnél munkavállalóként. Ehhez persze olyan körülmények és interakciók is szükségesek, hogy már tanulóként a vállalati „csapat” részének érezhessék magukat!

Látható tehát, hogy a gazdálkodó szervezet – duális képzéssel összefüggő – bevételeit alapvetően az befolyásolja, hogy:

- mekkora a költségvetésben meghatározott önköltség mértéke,
- milyen szakmák szakirányú oktatását végzi,
- mekkora a szakmánként alkalmazandó súlyszorzó (ezen belül a szakmaszorzó, illetve az évfolyami szorzó, amelyek szorzata lesz a súlyszorzó),
- milyen hosszú a szakirányú oktatás képzési ideje (1, 2 vagy 3 év),
- hány tanulóval köt szakképzési munkaszerződést,
- hány napot tölt a tanuló, illetve a képzésben részt vevő személy a duális képzőnél,
- hányan tettek sikeres szakmai vizsgát.

A duális képző a fenti tételek közül a szakmák kiválasztását, a tanulói létszámot, illetve a szakirányú oktatásból a nála töltött napok számát tudja elsősorban döntési kompetenciája függvényében befolyásolni, s optimalizálni a kiadás-bevétel egyenlegét, amely a legtöbb esetben negatív lesz. (A duális képzőnél – szakirányú oktatással – eltöltött napok számát a képzési program alapján lehet meghatározni, amelynek összhangban kell lenni a foglalkozási napló adataival!)

3.7. Szükség van-e mindkét (szakma- és évfolyami) szorzóra?

A szakmánként alkalmazandó súlyszorzót a szakmaszorzó és az évfolyami szorzó szorzataként kell meghatározni.

A szakmánként alkalmazandó súlyszorzóra még azt mondhatjuk, hogy rendben van, hisz 2-es érték fölött van, az évfolyami szorzó viszont nem racionális. Rendszerbe állítani is fölösleges volt, elegendő lenne mindösszesen a szakmaszorzóval operálni.

Az évfolyami szorzónak (legfeljebb 2 év esetén: az első évfolyamon 1,20, a második évfolyamon 0,80; legfeljebb 3 év esetén: az első évfolyamon 1,20, a második évfolyamon 1,00, a harmadik évfolyamon 0,80) minden bizonnyal azt a szerepet szánták, hogy legyen arányban a tanuló munkahely „hasznosságával”, értékteremtő képességével.

Könnyen beláthatjuk, hogy egy tanuló egyik évről a másikra nem tud 20-40%-kal több hozzáadott értéket létrehozni, a szorzó elhagyása egyszerűsítene és könnyítené a duális képzők helyzetét.

4. KÉPZÉSI PROGRAM

A szakirányú oktatás elemi építőköve a tanulási eredmény alapú képzési program, amellyel a duális képzőhelynek is rendelkeznie kell, amit igazítani kell az adott szakma KKK-jához és PTT-jéhez.

A képzési program olyan szakmai szabályozó dokumentum, amely az adott szakmához kötődő szakirányú oktatás tartalmára, szervezésére és megvalósítására vonatkozó valamennyi releváns információt tartalmazza.

Nyugodt szívvel kijelenthetem, hogy ennek megalkotására a duális képzők – előzmények, jó gyakorlatok, információk és más egyéb feltételek hiányában – képtelenek, pedig rengeteg képzést, remek kamarai és minisztériumi útmutatót lehetne megemlíteni, amelyek mind-mind ezt az alkotási folyamatot hivatottak támogatni.

Még egy szakértőnek sem egyszerű egy koherens képzési programot létrehozni, amelyben az egyes tartalmi és módszertani egységek között összefüggés, illetve logikai kapcsolat áll fenn, amelyben világosan kirajzolódik az egységes képzési cél, a KKK-ban és a PTT-ben megfogalmazott kimentési követelmények megvalósítása. A képzési programban a tanulási területet úgy kell kialakítani, hogy maximális mértékben lefedjék:

- a KKK-ban a szakirányú oktatás „*készségek, képességek + ismeretek + elvárt viselkedésmódok, attitűdök + önállóság és felelősség mértéke*” kontextusában megfogalmazott szakmai követelmények egy vagy több csoportját (a táblázatos formában megfogalmazott szakmai kimentési követelmények egy vagy több sorát), illetve
- a PTT-ben ajánlott, a tanulási terület/tantárgy oktatása során fejlesztendő kompetenciákat.

A képzési program elkészítésének rögzös útját az sem könnyíti meg, hogy a szabályok értelmében egy gazdálkodó szervezet csak akkor léphet be duális képzőként a szakirányú oktatás világába, ha „átment a kamarai vizsgán”, mivel kérnie kell felvételét a duális képzőhelyek kamarai nyilvántartásába.

A felvétel elbírálását egy ún. bevezető ellenőrzés előzi meg, mivel az illetékes

(megyei) Kamarának – hatósági ellenőrzés keretében – meg kell állapítania, hogy az adott képzőhely alkalmas-e az adott szakképesítés/szakma oktatására, továbbá vállalja-e a képzési programnak megfelelő szakirányú oktatás megvalósítását.

A lefolytatott ellenőrzési eljárásról és annak eredményéről a kamara határozatot állít ki a gazdálkodó szervezet számára.

A bevezető ellenőrzés előtt a Kamara bekér és megvizsgál számos dokumentumot, közte az érintett szakmákra vonatkozó képzési programot. Azt a képzési programot, amelyet, ha el is készül egyszer, akkor is csak az iskolával egyeztetve lehet létrehozni. Az iskolával való egyeztetésnek azonban – mindaddig, amíg nincs meg az alkalmasságról szóló kamarai határozat – sem jogalapja, sem értelme nincs. Ennek következtében a szakirányú oktatásra potenciálisan alkalmas gazdálkodó szervezet újabb nehézséggel találja szembe magát.

5. FELNŐTTKÉPZÉS

5.1. Mi jut a szakképzésből a Felnőttképzőknek?

Egy *Felnőttképző* – a felnőttképzésről szóló 2013. évi LXXVII. törvény szerint felnőttképzési tevékenység folytatására engedéllyel rendelkező minőségében – alapvetően két területen kapcsolódhat be a szakképzésbe:

- részsakmára felkészítő **szakmai oktatás** és
- szakképesítésre felkészítő **szakmai képzés** keretében (2. ábra).

2. ÁBRA

A Felnőttképzők által nyújtható oktatások és képzések

SZAKKÉPZÉS			SZAKKÉPZÉSNEK NEM MINŐSÜLŐ OKTATÁS ÉS KÉPZÉS			A felnőttképzési tevékenységhez kapcsolódó szolgáltatás
Szakmai oktatás	Szakmai képzés	Szakirányú oktatás	Egyéb oktatás vagy képzés	Belső képzés	Jogszabály alapján szervezett oktatás és képzés („hatósági képzések”)	
KKK, PTT	PK	Szakmai program, KKK, PTT	Például: - nyelvi képzés, - informatikai képzés, - kompetenciafejlesztő képzés			
↓ Részszakma	↓ Szakképesítés	↓ Duális képzés (szakma)				

FORRÁS: saját szerkesztés

Mint utaltam rá, a szakmajegyzéken szereplő szakmák kizárólag iskolai rendszerű képzésben sajátíthatók el; iskolarendszeren kívüli felnőttképzésben csak részszakma szerezhető.

Persze a *Felnőttképző* számára is fennáll a lehetőség, hogy duális képzőként részt vegyen a szakirányú oktatásban, amire a szakmai, személyi és tárgyi feltételei nagyon sok esetben kiválóan alkalmasak, talán még jobban, mint egy termelő vállalat hasonló kondíciói. (Arról nem is beszélve, hogy nagy tapasztalatai lehetnek képzési dokumentumok, pláne képzési programok készítésében.)

A *Felnőttképzők* számára – az eddigi gyakorlatnak megfelelően – természetesen fontos üzleti terepet jelent továbbra is a szakképzésnek nem minősülő oktatási és képzési szolgáltatások nyújtása (pl. kompetenciafejlesztő tréningek, nyelvi és

informatikai képzések, szervezése; bekapcsolódás a vállalati [belső] képzésekbe vagy a jogszabály alapján szervezett [hatósági] képzésekben való aktív részvétel).

Mindezek ismeretében gyakran felteszik nekem a kollégák azt a kérdést, hogy kihúzta-e vajon az új szakképzési rendszer a *Felnőttképzők* lába alól a talajt? A szakképzésben való nagyon korlátozott részvételi lehetőségre tekintve egyértelműen kimondható, hogy IGEN! Miután az (alap) szakmák átkerültek az iskolai rendszerbe, azokhoz a *Felnőttképzők* nem férnek hozzá közvetlen módon!

Jogos a félelem, hogy elsüllyednek a szakképzés gyorsnaszádjai, amelyek képek voltak – a jogszabályokban rögzített – pár száz óra leforgása alatt villanyszerelőket, hegesztőket, klímászerelőket vagy éppen aranykalászos gazdákat képezni és levizsgáztatni, mellőzve a közismereti tartalmakat.

5.2. Hogyan és mikor állíthatók hadrendbe további szakképesítések?

Fentebb már többször utaltunk rá, hogy a szakmák a jövőben – sajnálatosan – kizárólag iskolai rendszerű képzésben sajátíthatók el, ezért a *Felnőttképzők* számára többnyire csak – a szakképzésnek nem minősülő oktatások és képzések mellett – a nem túl nagy piaci relevanciával bíró részsakmák és a kialakításra váró szakképesítések köre marad, amely csak nagyon lassan formálódik, s nem is tudjuk, hogy kik által, hisz bárki javaslatot tehet megalkotásukra. (A következőképpen szól ugyanis a szakképzési törvényhez kapcsolódó 12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet 17. § (1) bekezdése: „**Programkövetelményre, annak módosítására és törlésére a szakképzésért felelős miniszternek bárki javaslatot tehet**”.)

Például a komoly piaci érdeklődésre számot tartó, technológiák szerint létrehozandó „hegesztő” (*Gázhegesztő, Ívhegesztő*, stb.) szakképesítések mindezidáig kiestek a felnőttképzés rendszeréből, s nem lehet tudni, hogy mennyit kell még várni a szakképesítésekhez tartozó programkövetelmények megjelenésére. A *Targoncavezető szakképesítésről* nem is beszélve, amely eddig a több, mint 10 ezer évi OKJ szerinti vizsgának közel 40%-át tette ki. A szakma pedig kíváncsian figyeli, hogy kinek a javaslatát fogadják el, mert „bárki” beadhat ilyen kezdeményezést.

Meg is jelentek már a „bárki” benyújtók, a jószándékú amatőrök, akik fittyet hánynak a felkészítésen hallottakra, a jó minőségben kidolgozott útmutatóra, s mindenáron a tartalmakat, „ki mit és mennyit tanítson” paramétereket akarják beszuszakolni a kimeneti követelmények közé, de elsősorban azok helyett.

Így – a nem elsősorban erre hivatott – kamarai és minisztériumi testületeknek

kell(ene) korrigálni a „bárki” hibáit, amely csak nagyon keservesen megy, s közben az alacsony színvonalon kidolgozott javaslatok között még választani is kell, mert elfogadni csak egyet lehet.

5.3. Az egyik új szlogen: a kimenet-szabályozott felnőttképzés

Az új szakképzési rendszer megalkotói azal érvelnek, hogy a felnőttképzés „erőteljesen folyamatszabályozott” volt, és el kell mozdulni egy „kimenet-szabályozott felnőttképzési rendszer irányába”. Ez valóban jól hangzik, de aki benne élt eddig is a szakképzésben, az jól tudja, hogy a három lehetséges szabályozásmódból (bemenet-, folyamat-, illetve kimenetszabályozott) a magyar szakképzési rendszer évtizedek óta a kimenetszabályozásra épült.

Az tény, hogy az SZVK-kban megfogalmazott kimeneti követelmények – amelyeknek a standardizált mérhetőséget is kellett biztosítani – nem mindig voltak pontosak. De hát ezek a szakképesítésért felelős miniszterek rendeleteiben jelentek meg, amelyeket nagyon rövid idő alatt lehetett volna az érdekelteknek naprakészé tenni és a karbantartásukról folyamatosan gondoskodni.

Elfogadhatónak azt a megközelítést tartom, hogy a szakképzés (beleértve az OKJ szerinti képzéseket is) az eddigiekben a kimenetszabályozásra épültek, de az SZVK-kban nem jelentek meg a kívánt pontossággal és részletezettséggel azok a szakmai és személyes kompetenciák, amelyekre a minőségi szakképzést és a vizsgáztatást lehetett építeni. De ennek hiányát nem lehet a képzők nyakába varrni és rájuk testálni azt az értelmezést, hogy „erőteljesen folyamatszabályozott” képzést folytattak.

5.4. A másik új szlogen: a keresletvezérelt felnőttképzés

A szakpolitika irányítóitól gyakran halljuk/olvassuk azt a hangzatos és innovációnak teret adó megállapítást, hogy „*keresletvezérelt irányba kell fordítani*” a szakképzés és felnőttképzés szekerének rúdját.

Számos OKJ szerinti vizsgán vettem részt, de egyetlen olyan műszerész vagy gépi forgácsoló szakképesítésre vagyó résztvevővel nem találkoztam, aki a képző kedvéért iratkozott volna be tanfolyamra, s drága pénzét és idejét (vagy a delegáló vállalat által biztosított erőforrásokat) csak azért fektette volna be erőforráskészletének fejlesztésébe, mert kedvezni akart a képzőnek.

Nem, ez nem így van! Vagy érdeklődés, vagy erőteljes egzisztenciális motiváció készíti a képzés résztvevőit (különösen a felnőtteket, akiknél – az andragógiából jól tudjuk – dominánsak a belső motivációk), hogy a nagyon keservesen megtakarított konyhapénzből jusson a család munkaképes tagjának a képzés finanszírozására is.

A szakképzés és felnőttképzés szekerének rúdja ma is „*keresletvezérelt irányba*” áll, csak a szekér mozgatásához, különösképpen az irányváltáshoz és gyorsításhoz szükséges erőforrások szegénysége hozza a rendszert szinte álló helyzetbe.

6. SZAKMAI VIZSGARENDSZER

6.1. Kényszerű búcsú a jól bevált szervezeti elvtől

A megszűnő szakmai vizsgarendszer a szervezeti elvet követte, azaz amely intézménynek megvoltak a szakképzéshez szükséges

feltételei és erőforrásai, az a szervezet kaphatott engedélyt a vizsgáztatásra.

Az a szervezet, amelynek nem volt felnőttképzési engedélye (képzési jogalapja), nem szerezhette vizsgaengedélyt sem, mivel a vizsgaszervezési jog alapját a képzési jogosultság jelentette. Arra az OKJ szerinti képzésre, amire irányulón képzési jogalapot szerzett egy *Felnőttképző*, építhette a vizsgaszervezési jogosultságát is.

A szakképesítés tekintetében kiadott engedély a szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményében *kapcsolódó részsakképesítésként* megjelölt részsakképesítésre is kiterjedt.

A vizsgaszervezési engedély – az abban meghatározott, állam által elismert szakképesítések tekintetében – visszavonásig jogosította birtokosát Magyarország egész területére kiterjedően komplex szakmai vizsgák szervezésére.

6.2. A tények makacs dolgok

A vizsgaszervezés már több mint két évtizede (eltekintve a moduláris vizsgáztatás rendszertől) megközelítően azonos metódus szerint – a komplex szakmai vizsgáztatás szabályairól szóló 315/2013. (VIII. 28.) Korm. rendeletben foglaltak alapján – folyt. A vizsgabizottság elnökét és tagjait a szakképzési államigazgatási szerv – a Kamarák közreműködésével – delegálta, a központi kiadású tételSOR, a feladatközlő lap, a segédanyag és a javítási-értékelési útmutató elkészítéséről a szakképzési államigazgatási szerv útján a szakképzésért felelős miniszter – a Kormány adott ágazatért felelős tagjának egyetértésével – gondoskodott.

A statisztikák azt mutatják, hogy 2020-ban 292 képző rendelkezett vizsgaszervezői jogosítvánnyal, legtöbbször (128-an) a közép-magyarországi régióban. Ez egy jelentős szám, amely megfelelőképpen

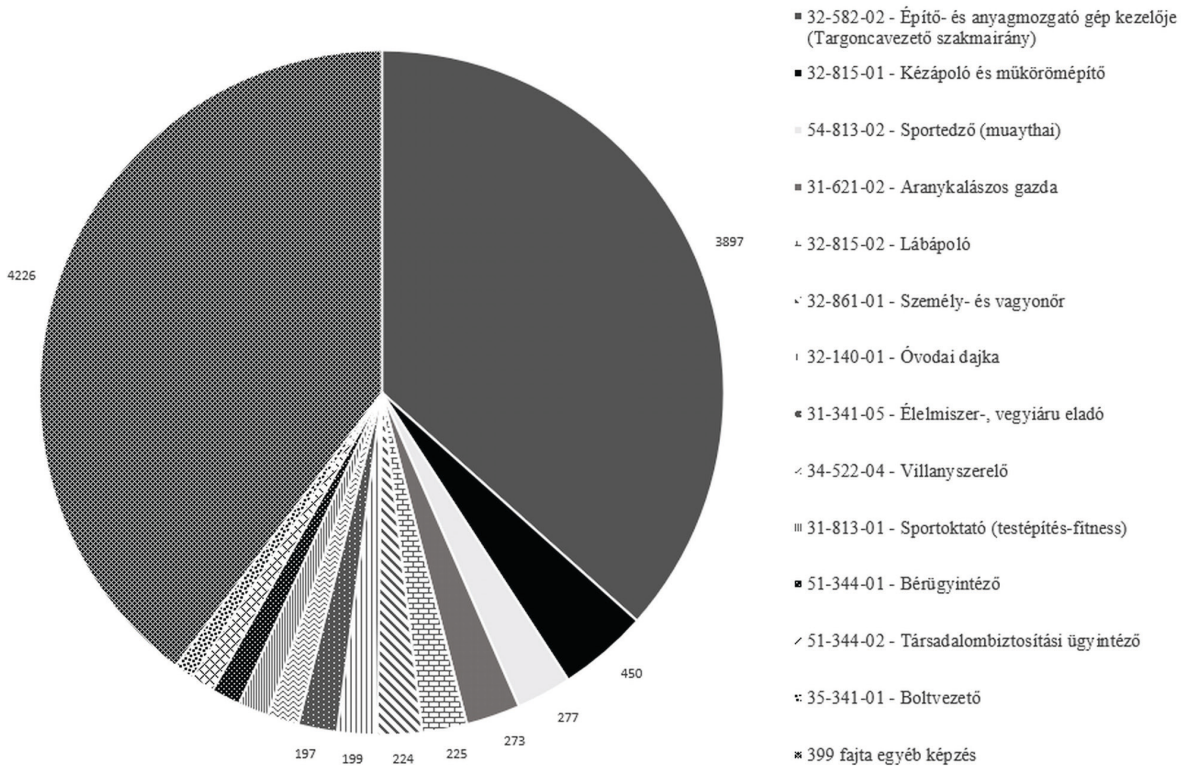
garantálta, hogy mindenki a lakóhelyéhez közel, egyenlő eséllyel férhetett hozzá ehhez a szolgáltatáshoz.

A 292 vizsgaszervező komoly teljesítményt nyújtott 2020-ban is, mert

412 szakmában 151.565 fő iratkozott be a 10.645 vizsgával záródó, állam által elismert OKJ-s szakképesítést adó képzésre (3. ábra).

3. ÁBRA

A vizsgával záródó képzések száma a 2020. évi adatszolgáltatások alapján

FORRÁS: saját szerkesztés

A 315/2013. (VIII. 28.) Korm. rendeletben meghatározott gyakorlatnak azonban hamarosan vége szakad, mert a jogalkotó úgy döntött, hogy „[...] vizsgaszervezés folytatására [...] az arra engedéllyel rendelkező felnőttképzést folytató intézmény [...] 2022. december 31-éig

jogosult” – azzal a kitételrel, hogy – „[...] az Országos Képzési Jegyzékben 2019. december 31-én szereplő és a felnőttképzési engedélyében meghatározott szakképesítésre, részsakképesítésre irányuló képzés utoljára 2020. december 31-én indítható”.

6.3. Egységes és sztenderd vizsgaszervezés került a kívánáglista élére

Alapjaiban változtatják meg a szakmai vizsgaszervezés rendszerét, mivel a szakpolitika irányítói – felhagyva a szervezeti megközelítéssel – a mainál egyértelműbb és sztenderdizált mérhetőséget biztosító, kimenet-szabályozott képzési rendszer mellett tették le a voksukat.

Bár a kifutó OKJ-s világ is, mint ahogy azt már említettem – a jogszabályokban közzétett szakmai és vizsgakövetelményekre tekintettel – elvileg kimenet-szabályozottnak tekinthető, de őszintén bevallhatjuk, hogy a vizsgázók teljesítményértékelésében megvalósuló mérés-értékelés gyakorlata a részletesen kidolgozott és egységes kimeneti követelmények hiányában nagyon eltérő minőséget eredményezett. A független vizsgaszervezést azonban 100%-osan biztosított!

A korábban említett 292 vizsgaszervező intézmény – a törvény erejénél fogva – legkésőbb 2022. december 31-én elveszti az OKJ szerinti szakképesítésekkel kapcsolatos vizsgaszervezési jogosultságát, mivel az új vizsgarendszer nem a képzést folytató szervezeti körre, hanem az egységes sztenderdekre, valamint a személyi és tárgyi feltételek rendelkezésre állására épít.

Kevésbé lesz hangsúlyos tehát a független vizsgáztatást végző szervezetek köre, amelyet – a szolgáltatásmenedzsmentből jól ismert – sztenderdizálás (más néven McDonaldizáció) vált fel, amelynek szigorú feltétele – az egységes értékelést és mérhetőséget biztosító, a munkaerő-piaci igényekre reflektáló – kimeneti követelmények pontos megfogalmazása.

Így tehát a 2021. január 1-e után induló, a részsakmák, illetve szakképesítések

megszerzésére irányuló képzések befejezését követően a *Felnőttképzőnek* már nem lesz lehetősége – direkt módon – saját növendékeit levizsgáztatni.

6.4. Mit hoz a vizsgaszervezés új jövője?

A jövőben, aki egy képzőnél sikeresen befejezte a képzést, a felnőttképzési adatszolgáltatási rendszerből (FAR) kap egy *Tanúsítványt*, s ennek birtokában keresnie kell egy – objektív, független és pártatlan működést biztosító – akkreditált, a pontosan megfogalmazott kimeneti követelményekre támaszkodó és sztenderdizált mérhetőséget garantáló akkreditált vizsgaközpontot, ahol képesítő/szakmai vizsgát tehet, s eredményes vizsga után kaphat egy állam által elismert képesítő/szakmai bizonyítványt.

Úgy szól a regula (a szakképzésről szóló törvény 14. §-a), hogy a **szakma** megszerzésére irányuló **szakmai vizsgát**, a szakmai képzéshez kapcsolódóan megszerezhető **szakképesítés** megszerzésére irányuló **képesítő vizsgát** a nemzeti akkreditálásról szóló törvény szerinti akkreditáló szerv (azaz a Nemzeti Akkreditáló Hatóság [NAH]) által **személytanúsító szervezetként akkreditált vizsgaközpont szervezhet**.

Mindez nagyjából úgy hangzik, mintha pl. egy ELTE-s hallgató nem tehetne záróvizsgát az „anyaintézményében”, hanem egy igazolással a zsebében el kellene mennie egy független, pártatlan felsőoktatási vizsgaközpontba. (Persze azt is látni kell, hogy a nyelvvizsgáztatás a „Rigó utcai korszak” lezáródása óta így zajlik. Ezt – minden bizonnyal – még mintának is tekinthették az új rendszer megalkotói.)

Az akkreditált vizsgaközpont a vizsga sikeres letételének igazolására oklevelet és bizonyítványokat használ.

A **szakma** megszerzéséről **oklevelet** állít ki, ha a tanuló, illetve a képzésben részt vevő személy a szakmai oktatást **a technikumban teljesítette**.

A **szakma** (részzakma) megszerzéséről **szakmai bizonyítványt** állít ki, ha a tanuló, illetve a képzésben részt vevő személy a szakmai oktatást a szakképző iskolában teljesítette.

A szakmai képzés keretében megszerzhető **szakképesítésről** pedig **képesítő bizonyítványt** kell kiállítani.

A **szakma** megszerzéséről kiállított **oklevél**, illetve a **szakmai bizonyítvány államilag elismert** középfokú végzettséget és szakképzettséget tanúsít és egy vagy több foglalkozás valamennyi munkakörének betöltésére képesít. A **részzakma** megszerzéséről kiállított **szakmai bizonyítvány** szakképesítést, ha a részzakmára történő felkészítés dobbantó program keretében és műhelyiskolában történt, **államilag elismert** alapfokú végzettséget és szakképesítést tanúsít és legalább egy munkakör betöltésére képesít.

A szakmai képzéshez kapcsolódóan megszerzett **képesítő bizonyítvány államilag elismert**, önálló végzettségi szintet nem biztosító szakképesítést tanúsít.

Az „**államilag elismert**” státusz komoly értéket és nagyfokú előrelépést jelent a 2020 előtti ún. „B” körös képzésekhez képest, amelyek „**államilag el nem ismert**” megjelölést kaptak az akkor hatályos felnőttképzési törvényben. (Számos egyéni vállalkozó életét nehezítette meg a régebbi helyzet, mert a „B” körös képzésekre – állami elismerés hiányában – nem lehetett például vállalkozást alapozni.) Jelentős előrelépésnek és a felnőttképzés új elemének tekinthető, hogy a szakmai képzéshez kapcsolódóan megszerzett képesítő bizonyítvány állami elismerést kapott. A szakképesítés – elsősorban az állami elismertségének köszönhetően – megnövekedett presztízse

mellet azonban (ellentétben a szakmával) önálló végzettségi szintet nem tanúsít.

6.5. Hogy vizsgáztathatnak a szakképző intézmények?

A jogszabályok lehetővé teszik, hogy a szakképző intézmény (mint egy akkreditált vizsgaközpont) még néhány esztendőig – a szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvényben meghatározott feltételekkel – szakmai vizsgát szervezzen, azaz lehetősége lesz alanyi jogon levizsgáztatni saját tanulóit.

A türelem azonban csak 2025. december 31-éig tart, mert 2026. január 1-jétől a szakképző intézmény is csak akkor szervezhet szakmai vizsgát, ha rendelkezik a nemzeti akkreditálásról szóló törvény szerinti akkreditáló szerv által az adott szakmára, illetve szakképesítésre vonatkozó személytanúsításra kiadott akkreditált státusszal.

6.6. Jönnek a szakképzési centrumok által működtetett vizsgaközpontok

Nyilván nem volna életszerű, hogy 2026. január 1-jétől minden iskola mellett akkreditált vizsgaközpont működjön. Ezt a szerepkört, azaz annak egységes megítélését, hogy a tanulmányait befejező személy rendelkezik azokkal a kompetenciákkal, amiket a munkáltatók elvárnak, a szakképzési centrum jogi személyiséggel rendelkező szervezeti egységként működő akkreditált vizsgaközpont tölti majd be.

A szakképzésben az *ITM* fenntartásában 41, az *Agrárminisztérium* fenntartásában 5 szakképzési centrum keretén belül 442 tagintézmény működik, amelyekben a diákoknak több mint 4/5-e tanul.

A tervek szerint a centrumnak, mint központosított munkaszervezetnek kell majd – az iskolák sajátos érdekein felül emelkedve – biztosítani tagintézményei számára az egységes kimeneti követelmények ellenőrzését biztosító vizsgaközpont létrehozását és önálló, független működését.

A centrumok többsége már közel egy éve elkezdte a független vizsgacentrumok szervezetének és minőségirányítási rendszerének felépítését, valamint a vizsgáztatáshoz szükséges személyi és tárgyi feltételek rendszerének kialakítását.

A Nemzeti Akkreditációs Hatóság 2021. július 8-tól fogadja be a vizsgaközpontok akkreditálása iránti kérelmeket, amelyek elbírálása két – meglehetősen hosszúnak tekinthető – szakaszból áll: az **értékelési szakaszból**, amelynek ügyintézési határideje száz nap, illetve a döntéshozatali szakaszból, amelynek legrövidebb ügyintézési határideje harminc nap (egyszeri hiánypótlásra még 30 nap áll rendelkezésre, amely természetesen meghosszabbítja a teljes eljárás 130 napos időtartamát). A döntéshozatali szakasznak két outputja lehet: az akkreditáló szerv határozza meg az akkreditálásról vagy az akkreditálás iránti kérelem elutasításáról. Az optimista szakértők mindezekre tekintettel úgy vélik, hogy legkorábban az év végére állhat fel néhány független vizsgacentrum!

Az akkreditációs eljárás nem olcsó mulatság, mert – a képzési területek számától és a vizsgaközpont által foglalkoztatottak, valamint a munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban álló személyek (pl. szakértők) számától függően – az eljárási díj a legkevesebb egymillió forintos összegtől akár 17 millió forintig is terjedhet. (Lásd a Nemzeti Akkreditáló Hatóság eljárásaiért fizetendő igazgatási szolgáltatási díjakról szóló 45/2015. (XII. 30.) NGM rendelet 1. mellékletének 7.3. pontját!) Az ismert

szándékok és a megcélzott képzési területek (általában 15-nél nem több), valamint a létszám alapján úgy becsülhető, hogy maximum 2-3 millió forintos eljárási díjjal kell reálisan kalkulálni az akkreditációt kérelmező intézményeknek.

6.7. Hogyan biztosítják a vizsgaközpontok a szükséges erőforrásokat?

Előre láthatólag az önálló jogi személyként működő akkreditált vizsgaközpontok a közeljövőben még nem birtokolnak majd gazdag tárgyi erőforrásokat (vizsgáztatáshoz szükséges műhelyeket, laborokat, tantermeket, eszközöket és berendezéseket, stb), amelyek szükségesek vizsgáztatáshoz. (Példának okáért említhető a *Mechatronikai technikus* szakma, amelynek KKK-ja hosszasan sorolja a szakmai vizsga vizsgatevékenységeinek lebonyolításához szükséges tárgyi feltételeket: gépszereléshez szükséges célgépek; szerelő célszerszámok; fémmegmunkáló és szerelő kéziszerszámok és kisgépek; villamosipari kéziszerszámok; mechanikus mérőeszközök; elektromos mérőeszközök; diagnosztikai eszközök; számítógépek; pneumatikai, hidraulikai, villamos áramkör tervező és szimulációs szoftverek; gyártósor szimulációs oktatóegységek; pneumatika és hidraulika oktatóablak és elemek; elektropneumatikus és elektrohidraulikus elemek; speciális szerelőszerszámok hidraulikához, pneumatikához; villamos hajtástechnikai elemek; szenzorok; PLC oktatókészlet; villamos vezérlőberendezések alapkészülékei; munkabiztonsági és elsősegély nyújtási eszközök, illetve védőfelszerelések.)

Tárgyi erőforrások hiányában azt mondhatjuk majd az akkreditált vizsgaközpontokra, h, hogy szegények lesznek, mint

a templom egere. A költséghatékonyság érvényesítése érdekében elvárják tőlük, hogy támaszkodjanak egyrészt a centrumok kereteiben működő iskolák, másrészt a vállalatok, illetve – végső esetben – a *Felnőttképzők* erőforrásaira.

Ezért az alakulófélben lévő, a vizsgacentrumok mellett – kvázi önálló jogi személyként – működő akkreditált vizsgaközpontok már hozzá is láttak olyan partnerségi megállapodások létrehozásához, amelyek lehetővé teszik, hogy az iskolák és a térség vállalkozásai és a *Felnőttképzők* is szabályozott körülmények között – mint vizsgahelyszínek –, felelős résztvevői lehessenek az egységes elveken működő vizsgáztatásnak olyan módon, hogy képesek legyenek folyamatosan biztosítani a szakmai, tárgyi és személyi feltételeket. Az akkreditációt ugyanis csak akkor kapják meg a kérelmezők, ha rendelkeznek az akkreditálási kérelemben megjelölt **képzési területhez** tartozó **valamennyi szakma**, illetve **szakképesítés** tekintetében legalább egy vizsgahelyszínre vonatkozóan a szakmára, illetve szakképesítésre meghatározott szakmai, tárgyi és személyi feltételekkel, és azokat folyamatosan biztosítani képesek. Maradva a fentebb említett *Mechatronikai technikus* szakmánál, annak a független vizsgaközpontnak, amely portfóliójában szerepel ez a szakma, keresnie kell egy olyan vizsgahelyszínt (pl. vállalatot, *Felnőttképzőt*), akinél megtalálhatók a KKK-ban definiált tárgyi feltételek, és vele, mint potenciális vizsgahelyszínnel – üzleti alapon – meg kell állapodnia a vizsgaszervezés közös feladatairól és kondícióiról, azaz írásba kell foglalni, hogy kinek mi lesz a dolga és felelőssége egy ilyen vizsgaszervezésre irányuló kooperációban.

(Többben úgy vélekednek, hogy ott leszünk, ahol a mádi zsidó, azaz ugyanazon személyek ugyanott vizsgáztatnak, ahol

eddig tették, mivel a vizsgaközpontok által létrehozott kapcsolati hálón keresztül az iskolák és a *Felnőttképzők* is – elfogulatlanul – részt vehetnek saját növendékeik vizsgáztatásában, különös tekintettel a projektfeladatok mérésében és értékelésében.)

Meg kell azt is jegyezni, hogy a **szakmai vizsgához** kötődő pénzügyi kérdéseket (elsősorban a szakmai vizsga díját) már jogszabályba foglalták, de a **képesítő vizsgák** díjazásának mértékére és számításának módjára még semmilyen regula nincs!

A szakképzési törvény végrehajtásáról szóló 12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet 288. §-a úgy rendelkezik, hogy a szakmai vizsga díja vizsgázónként **legfeljebb huszonháromezer forintnak** az adott szakma ágazatához kapcsolódóan meghatározott **szakmaszorzóval számított összege**. Ennek alapján a vizsgadíj mértéke – tekintettel a 2,85-ös legmagasabb szakmaszorzóra – legfeljebb 65,550 forint lehet. Arra számítunk, hogy képesítő vizsgák esetében sem lesznek ennél magasabb vizsgadíjak, amelyek összege alapvetően meghatározza a vizsgahelyszínként működő partnerek üzleti magatartását.

6. 8. Hány vizsgaközpont lesz?

A szakképzési centrumok által működtetett vizsgaközpontok várhatóan lefedik az összes – hatvannál is több – képzési területet, és az ország minden régiójában elméletileg képesek lehetnek biztosítani az állampolgárok számára a vizsgákhoz területi elven történő minél könnyebb és egyenlő esélyű hozzáférést, így bármilyen szakma/szakképesítés vizsgájának a letételét.

Szakértőként úgy látom, hallom és tapasztalom, hogy az illetékes kormányzati szereplők 50-60 vizsgacentrum alkotta vizsgaközpont hálózat létrehozásában

gondolkodnak, amely – álláspontjuk szerint – képes lesz hatékonyan (a gazdasági szempontokat is beleértve) biztosítani az évi 100-150 ezer szakmai/képesítő vizsga egységes alapon történő megszervezését.

Egy vizsgaközponttól nem csak a szervezeti/jogi, hanem a gazdasági függetlenség is elvárható, amely önálló, üzletszerű gazdasági tevékenység keretében valósítható meg.

Az üzletszerű működés egyik legfőbb jellemzője, hogy a gazdasági kockázatvállalás alapján és ellenérték fejében, rendszeresen nyújtott vizsgaszervezési szolgáltatás bevételeinek fedezniük kell a vizsgaközpont szervezetének és működésének költségeit.

Egy üzletszerűen szolgáltatást nyújtó vizsgaközponttól elvárható a legalább nullszaldós működés. Ehhez – a fentebb említett vizsgadíjak mértékét figyelembe véve, a becslések szerint – vizsgaközpontként legalább évi 3 ezer vizsga megszervezésére lenne szükség. Az évi legfeljebb 150 ezer vizsga megszervezésére a centrumok mellett kiépülő 50-60 akkreditált vizsgaközpont – csupán gazdasági fókuszról tekintve – ideális esetben elegendő lehetne, de technikai, szervezési, az ország valamennyi régiójában egyenlő hozzáférési esélyt biztosítva a vizsgázóknak már komoly kétségeink lehetnek a számat illetően. Úgy gondolom, hogy vizsgaszervezési szolgáltatás nyújtó hálózatba be kell engedni az erre vállalkozó gazdálkodó szervezeteket és *Felnőttképzőket* is, amelyre jelenleg a kormányzat nem mutat nagy hajlandóságot. A megoldás kulcsa is a **szakképzésért felelős miniszter** kezében van, mert a vizsgaszervezési lehetőséget kérelmező jogi személynek **be kell nyújtani** „*A vizsgaközpont a szakképzésért felelős*

miniszter által kiadott, a rendszerkövetelmény használatát megengedő” nyilatkozatát. (A kérelem mellékleteként – lásd a NAH honlapján megtalálható „*NAD-103-13-VIZSG*” számú, „*KÉRELEM2 FÜGGETLEN VIZSGAKÖZPONTOK, SZEMÉLYTANÚSÍTÓ SZERVEZETKÉNT történő akkreditáláshoz, újra-akkreditáláshoz és területbővítéséhez*” megnevezésű nyomtatvány „*Mellékelt dokumentumok listája*” című rész 6.11. pontját!) Több *Felnőttképző* ragadott mártollat, is írta meg a miniszternek szóló, a rendszerkövetelmény használatát kérelmező levelét, de a látókörömbbe tartozó szervezetek egyike sem kapott „*megengedő nyilatkozatot*”, legfeljebb az ilyenkor szokásos válaszlevelet, hogy majd egyszer, talán, ha hó lesz nagy stb. Jogorvoslatra pedig nincs lehetőség, mert az eljárás nem tartozik az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény hatálya alá. „*Alulnézetből*” vizsgálva a helyzetet – ahogy a cikk címe is utal erre – joggal merül fel a kérdés, amelyet nekem is gyakran feltesznek, hogy „*Mit lehet tenni ilyen helyzetben*”? A válasz egyszerű: Semmit! Majd lesznek, akik megkapják a „*megengedő nyilatkozatot*”, mások pedig soha napján!

6. 9. Milyen vizsgaszervezési stratégiát követhetnek a Felnőttképzők?

A fentiekre is tekintettel egy *Felnőttképző* számára összességében két elméleti stratégia létezett/létezik: (1) vizsgahelyszínként csatlakozik az (egy vagy több) centrum mellett működő vizsgaközpontozhoz; (2) a rendszerkövetelmény használatát megengedő mi-

² Kérelmüket a Nemzeti Akkreditáló Hatóság (NAH) részére elektronikus úton hivatali kapun keresztül, vagy a titkarsag@nah.gov.hu e-mail címre nyújtásuk be.

niszteri nyilatkozat birtokában önálló, jogi személyiséggel rendelkező akkreditált vizsgaközpontot hoz létre. (A kettő kombinációja is alkalmazható, olyan formában, hogy először, mint vizsgahelyszín, a centrumok mellett működő vizsgaközpontokkal alakít ki partneri kapcsolatot, majd – a rendszerkövetelmény használatát megengedő miniszteri nyilatkozat megszerzése után – fokozatosan megteremtí az önálló akkreditált vizsgaközpont létrehozásához és folyamatos működéséhez szükséges szakmai, pénzügyi, személyi és más tárgyi feltételeket.)

Mivel egy jogi személyiséggel rendelkező független vizsgaközpont létrehozása komoly gazdasági kockázattal jár (a kb. 2-3 millió forintos eljárási díj megfizetése, valamint a vizsgaközpont központi apparátusának évi 40-50 millió forintra becsült fenntartása), ezért a *Felnőttképző* részéről csak egy alapos pénzügyi kockázatelemzését követően érdemes felelős döntést hozni a vizsgahelyszíneként való vagy önálló működés tekintetében.

6.10. Hogyan és kitől szerezhető meg a vizsgaszervezési státusz?

A vizsgaközpont akkreditálását – a nemzeti akkreditálásról szóló törvény szerinti – **akkreditáló szerv (a Nemzeti Akkreditáló Hatóság) a személytanúsító szervezetek megfeleléséértékelésére** a Magyar Szabványügyi Testület által közzétett nemzeti szabvány (MSZ EN ISO/IEC 17024:2013 szabvány) alapján végzi (https://nah.gov.hu/NAR_SZT).

Személyek tanúsítására (vizsgáztatására) csak akkor kerülhet sor, ha a vizsgaközpont rendelkezik – a *NAH* által elfogadott – tanúsítási rendszerrel, amely kielégíti:

- a nemzeti szabvány követelményeit,
- a piaci követelményeket, továbbá

- a jogszabályokban (elsősorban a szakképzési törvényben, illetve végrehajtási rendeletében) előírt feltételeket.

Az akkreditált vizsgaközpont keretei között folyó egységes tudásmérés és értékelés alapját alapvetően két szabályrendszer hivatott biztosítani:

- az *MSZ EN ISO/IEC 17024:2013 szabvány*, amelynek követelményeit minden személytanúsító (azaz a szakmai alkalmazást megítélő és vizsgát lebonyolító) szervezetnek teljesíteni kell, továbbá
- a szakképzési törvény 11. §-a szerinti *tanúsítási rendszerkövetelmények* (https://api.ikk.hu/storage/uploads/files/rendszerko vetelmenyek_0121docx.pdf).

A vizsgaközpont akkreditálását a *NAH* – szakértők bevonásával –, az *MSZ EN ISO/IEC 17024* szabvány alapján végzi.

6.11. Ki lesz a „mindent tudó” vizsgáztató?

A cikk írásának időpontjában még egyetlen akkreditált vizsgaközpont sincs a láthatáron. Mi lesz, ha valaki képesítő vizsgát szeretne tenni? Egyetlen reménysugár van: *„Ha valamely szakma vagy szakképzés területén nincs szakmai vizsgát vagy képesítő vizsgát szervező akkreditált vizsgaközpont, a szakmai vizsga és képesítő vizsga megszervezéséről a szakképzésért felelős miniszter az akkreditált vizsgaközpontokra e törvényben előírt szabályok szerint gondoskodik”*. A dolgok jelen állása szerint az *IKK Innovatív Képzéstámogató Központ* lesz az a szerencsés szervezet, amelyet a miniszter erre a célra kijelölt. Az *IKK* honlapján a következő biztató szöveg olvasható: *„Az IKK lehetőséget nyújt Önnek arra, hogy otthona kényelméből*

jelentkezzen képzésének végállomására, a vizsgára. A jelentkezéshez csupán annyi a feladata, hogy elolvassa a Vizsgaszabályzatot és az Adatkezelési tájékoztatót, ezt követően pedig kitölti az alábbi adatlapot. Amennyiben kérdése merülne fel

*a vizsgajelentkezéssel kapcsolatban, a letölthető Kiegészítő Útmutató tud segítséget nyújtani Önnek, illetve írhat a **vizsgaközpont@ikk.hu** e-mail címre. A felkészüléshez és a vizsgához sok sikert kívánunk!” Ez ilyen egyszerű! Izgalomra semmi okunk nincs.*

FORRÁSOK

SZAKKÉPZÉS 4.0 – A SZAKKÉPZÉS ÉS FELNŐTTKÉPZÉS MEGÚJÍTÁSÁNAK KÖZÉPTÁVÚ SZAKMÁPOLITIKAI STRATÉGIÁJA, A SZAKKÉPZÉSI RENDSZER VÁLASZA A NEGYEDIK IPARI FORRADALOM KIHÍVÁSAIRA (https://www.ikk.hu/files/Szakkepzes_4.0.pdf – Letöltve 2021. április 10-én)

AZ OKTATÁS ÉS SZAKKÉPZÉS SZEREPE A VERSENYKÉPESSÉG NÖVELÉSÉBEN, MAGYAR KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA. 2019., Kézirat

Útmutató a szakmai program készítéséhez, Tanulási Eredmény Alapú oktatás szervezése a szakképzésben (https://api.ikk.hu/storage/uploads/files/utmutato_szakmai_program_keszitesehhezpdf-1593797478843.pdf – Letöltve 2020. augusztus 10-én)

Útmutató a szakképesítés megszerzésére irányuló szakmai képzéseket megalapozó programkövetelmény-javaslat fejlesztéséhez (2020, Kézirat)

2013. évi LXXVII. törvény a felnőttképzésről

2019. évi LXXX. törvény a szakképzésről

11/2020. (II. 7.) Korm. rendelet a felnőttképzésről szóló törvény végrehajtásáról

12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról

Bábosik István (2007, szerk): *Pedagógia és személyiségfejlesztés*. Okker Kiadó

Henczi Lajos (2011): *Tudásmaraton*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

